

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gegužės 12 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (pranešėjas), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjos akcinės bendrovės „Swedbank“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos akcinės bendrovės „Swedbank“ pareiškimą dėl antstolio veiksmų; suinteresuoti asmenys antstolis Dalius Traigys, akcinė bendrovė SEB bankas, „Luminor Bank AS“, Lietuvoje veikiantis per Lietuvos skyrių, „OP Corporate Bank plc“ Lietuvos filialas, akcinės bendrovės „Citadele“ banko Lietuvos filialas, akcinė bendrovė Šiaulių bankas, uždaroji akcinė bendrovė Medicinos bankas, „Danske Bank A/S“ Lietuvos filialas, „AS Meridian Trade Bank“ Lietuvos filialas, Lietuvos centrinė kredito unija, Rato kredito unija, uždaroji akcinė bendrovė „Paysera LT“, uždaroji akcinė bendrovė „Argentum mobile“, uždaroji akcinė bendrovė „Pervesk“, uždaroji akcinė bendrovė „Mobilieji mokėjimai“, uždaroji akcinė bendrovė „IBS Lithuania“, akcinė bendrovė „Mokilizingas“, uždaroji akcinė bendrovė „ConnectPay“, uždaroji akcinė bendrovė „Via Payments“, uždaroji akcinė bendrovė „PanPay Europe“, kooperatinė bendrovė Jungtinė centrinė kredito unija, uždaroji akcinė bendrovė „NexPay“, uždaroji akcinė bendrovė „Finolita“, uždaroji akcinė bendrovė „Verified Payments“, uždaroji akcinė bendrovė „Secure Nordic Payments“ (buvusi uždaroji akcinė bendrovė „Mister Tango“), uždaroji akcinė bendrovė „Revolut Payments“, uždaroji akcinė bendrovė „Vejuva“ (išieškotoja), uždaroji akcinė bendrovė Mažųjų įmonių teisininkų agentūra (skolininkė).

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių antstolio veiksmus, vykdančių išieškojimą iš piniginių lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje sąskaitoje (sąskaitose), aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėja AB „Swedbank“ prašė panaikinti antstolio Daliaus Traigio 2019 m. lapkričio 7 d. patvarkymą dėl lėšų, esančių (būsimų) trečiųjų asmenų žinioje, arešto ir pervedimo į antstolio depozitinę sąskaitą vykdomojoje byloje Nr. 0241/19/01710 ir šiuo patvarkymu AB „Swedbank“ nustatytus įpareigojimus.
3. Pareiškėja nurodė, kad skundžiamas patvarkymas jai pateiktas vykdyti tiesiogiai, o ne per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą (toliau – PLAIS); juobuvo areštuotos skolininkei UAB Mažųjų įmonių teisininkų agentūrai priklausančios 14 889,60 Eur lėšos, esančios (būsimos) pareiškėjos žinioje, kurios:
 - 3.1. trečiųjų asmenų mokėjimo nurodymais kredito įstaigoms pavedamos pervesti lėšų gavėjai (skolininkei) į atsiskaitomąją sąskaitą Nr. IBAN: GB66REVO00996983110703, esančią kredito įstaigoje „Revolut Bank“ Didžiojoje Britanijoje, BIC: REVOGB21;
 - 3.2. skolininkės pavedamos kredito įstaigoms pervesti tretiesiems asmenims iš skolininkės atsiskaitomosios sąskaitos Nr. IBAN: GB66REVO00996983110703, esančios kredito įstaigoje „Revolut Bank“ Didžiojoje Britanijoje, BIC: REVOGB21.
4. Pareiškėja pažymėjo, kad antstolis, turėdamas galimybę išieškoti skolą pateikęs konkretų patvarkymą PLAIS, pateikdamas jį tiesiogiai pareiškėjai, pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 689 straipsnio 1 dalį, nepagrįstai vadovavosi [CPK](#) 688 straipsnio 1 dalimi, nes lėšos, kurias patvarkymu yra prašoma areštuoti ir kurios yra galimai laikomos kitų banko klientų (ne skolininkės) sąskaitose, yra ne pareiškėjos, bet kitų jos klientų nuosavybė, ir yra klientų, o ne pareiškėjos žinioje. Pareiškėja, vykdydama patvarkymą ir perveddama antstoliui iš užsienyje esančios įstaigos gautą savo klientui įskaitytiną sumą arba neperveddama kliento nurodymu pervedtos sumos į užsienyje esančią įstaigą ir perveddama ją antstoliui, pažeistų Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 46 ir 49 straipsnius. Antstolis patvarkymu taip pat įpareigojo pareiškėją atlikti ir PLAIS funkciją, t. y. paskirstyti skolininkės areštuotas lėšas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. balandžio 10 d. nutartimi pareiškėjos skundą atmetė.
6. Teismas nustatė, kad:
 - 6.1. antstolis D. Traigys vykdė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. rugpjūčio 29 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. e2-12955-868/2018 dėl 13 600 Eur skolos bei palūkanų išieškojimo iš skolininkės UAB Mažųjų įmonių teisininkų agentūros išieškotojos UAB „Vejuva“ naudai;
 - 6.2. vykdymo proceso metu nustatė, kad skolininkei priklauso banko sąskaita Nr. IBAN: GB66REVO00996983110703, esanti kredito įstaigoje „Revolut Bank“ Didžiojoje Britanijoje, BIC: REVOGB21 (toliau – užsienio banko sąskaita), antstolis 2019 m. lapkričio 7 d. patvarkymu areštavo skolininkės lėšas, esančias kredito įstaigų žinioje, kurios:
 - trečiųjų asmenų mokėjimo nurodymais kredito įstaigoms pavedamos pervesti skolininkei į užsienio banko sąskaitą;
 - skolininkės pavedamos kredito įstaigoms pervesti tretiesiems asmenims iš užsienio banko sąskaitos;

- 6.3. patvarkymu antstolis įpareigojo kredito įstaigas areštuotas lėšas pervesti į antstolio depozitinę sąskaitą;
- 6.4. patvarkymas kredito įstaigoms pateiktas ne per PLAIS, o tiesiogiai (raštu).
7. Teismas pažymėjo, kad nors kasacinio teismo praktika dėl nurodymų teikimo per PLAIS yra nuosekli ir kategoriška (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 29 d. nutartys civilinėse bylose Nr. 3K-3-490-690/2017, 3K-3-489-690/2017, 3K-3-488-969/2017, 3K-3-487-695/2017, 3K-3-486/2017), tačiau ji suformuota civilinėse bylose dėl išieškojimo iš skolininko sutuoktinio lėšų, esančių banko sąskaitoje, kai buvo vykdomas išieškojimas iš skolininko (jo sutuoktinio), turinčio banko sąskaitą Lietuvoje veiklą vykdančiame ir prisijungusiam prie PLAIS banke, taigi nagrinėjamu atveju negali būti taikoma, nes civilinių bylų, kuriose ji buvo suformuota, ir nagrinėjamos bylos *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) iš esmės nesutampa. Nagrinėjamu atveju skolininkė neturi sąskaitų Lietuvoje veikiančiuose bankuose (tokių duomenų nenustatyta), tačiau turi banko sąskaitą užsienyje registruotame banke, iš kurios ir į kurią gali būti pervedamos lėšos, todėl antstolis, siekdamas išnaudoti visas galimybes pasiekti vykdymo proceso tikslus, priėmė ginčijamą patvarkymą ir pateikė jį tiesiogiai (ne per PLAIS) Lietuvoje veikiančioms bankams ir kitoms kredito įstaigoms. Teismas pažymėjo, kad PLAIS nėra tarpvalstybinė sistema, per kurią būtų galima atlikti piniginių lėšų išieškojimą iš skolininko sąskaitų kredito įstaigose, veikiančiose kitose valstybėse. Pagal šiuo metu galiojančią teisinį reglamentavimą neįtvirtinta, kad piniginių lėšų išieškojimai iš Lietuvos ir užsienio fizinių bei juridinių asmenų sąskaitų užsienyje veikiančiose kredito įstaigose būtų vykdomi per PLAIS. Dėl to nagrinėjamu atveju antstolis negalėjo kitokiu būdu pateikti ir vykdyti nurodymus, susijusius su skolininko užsienio banko sąskaita, per PLAIS, nes užsienio kredito įstaiga nėra Lietuvos Respublikoje registruotas juridinis asmuo ir nėra prisijungusi prie PLAIS.
8. Teismas pažymėjo, kad teismų praktika dėl piniginių lėšų išieškojimo iš teisės subjektų, turinčių sąskaitas užsienio kredito įstaigose, šiuo metu yra suformuota apygardos teismų lygmenyje, teismams konstatuojant, jog, nesant techninės galimybės pateikti nurodymų per PLAIS, nes skolininkas yra užsienio valstybėje registruotas juridinis asmuo arba Lietuvoje veikiantis subjektas, tačiau neturintis sąskaitų Lietuvoje esančiose kredito įstaigose, antstolis pagrįstai pateikia bankui raštu patvarkymą dėl pervedamų lėšų arešto, nes taip antstoliui įpareigoja veikti [CPK](#) 634 straipsnio 2 dalyje nustatytos antstolio pareigos (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 3 straipsnio 1 dalis). Apygardų teismų praktika yra suformuota analogiškose bylose, teismas yra jos saistomas. Priešingu atveju susidarytų faktinė situacija, kai Lietuvoje veikiantis subjektas (skolininkė) galėtų nevaržomai vykdyti savo veiklą per užsienyje esančią banko sąskaitą, gauti iš jos pinigines lėšas per Lietuvoje veikiančias kredito įstaigas ir išvengti išieškojimo pagal įsiteisėjusius teismo sprendimus.
9. Teismas sutiko, kad išieškotų lėšų paskirstymas yra antstolio prerogatyva ir pareiga, o pareiškėjai pagal ginčijamą patvarkymą privalu tik pervesti pinigines lėšas į antstolio depozitinę sąskaitą. Nagrinėjamu atveju nenustatyta, kad pareiškėjai buvo pateikti keli antstolių nurodymai dėl skolininkei priklausančių lėšų pervedimo, todėl nenustatyta, jog pareiškėja privalėtų taikyti [CPK](#) 754 straipsnio nuostatas. Jei tokia situacija vis dėlto susidarytų ir kiltų neaiškumų dėl to, kuriam antstoliui pervesti lėšas, pareiškėja privalėtų apie tai informuoti antstolius ir pervesti lėšas, gavusi atitinkamą atsakymą į paklausimą, nes atsakomybė dėl tinkamo piniginių lėšų paskirstymo yra taikoma išieškojimą vykdančiam subjektui – antstoliui.
10. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjos atskirąjį skundą, 2020 m. birželio 18 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
11. Apeliacinės instancijos teismas, išanalizavęs [CPK](#) 689 straipsnio nuostatas, nurodė, kad išieškojimo vykdymas per PLAIS yra susietas su tuo, jog toje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje turi būti atidaryta skolininko sąskaita, iš kurios būtų vykdomas išieškojimas. Antstolis ginčijamą patvarkymą areštavo skolininkės tretiesiems asmenims pervedamas lėšas iš jos užsienio banko sąskaitos ir trečiųjų asmenų sąskaitas, esančias Lietuvos kredito įstaigose, ir atvirkščiai, taigi nesiedamas su konkrečia skolininkės Lietuvoje turima banko sąskaita. Antstolis patvarkymą iš esmės areštavo lėšas, kurios yra „kelyje“ tarp mokėjimo nurodymo iki įskaitymo į skolininkės ar trečiojo asmens sąskaitą, o ne konkrečią skolininkės ar trečiojo asmens (Lietuvoje veikiančios kredito įstaigos kliento) sąskaitą. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad nesiedamas išieškojimo su skolininkės sąskaita, esančia pareiškėjos banke, antstolis pagal esančią faktinę situaciją negali vykdyti išieškojimo [CPK](#) 689 straipsnyje nustatyta tvarka, taigi teikti nurašymo ar apribojimo nurodymo per PLAIS. Šiuo atveju antstolis neturėjo ir techninės galimybės išieškojimą vykdyti [CPK](#) 689 straipsnyje nustatyta tvarka iš skolininkės užsienio banko sąskaitos, kadangi ši kredito įstaiga nėra prisijungusi prie PLAIS. Šių aplinkybių būtų nepiginčijoma. Taigi antstolis, siekdamas areštuoti ir įvykdyti išieškojimą iš pareiškėjos žinioje esančių lėšų iki jų įskaitymo į klientų ar skolininkės banko sąskaitas, neturėjo pagrindo vadovautis [CPK](#) 689 straipsniu.
12. Apeliacinės instancijos teismas vadovavosi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 3 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-62-313/2020 pateiktu išaiškinimu, kad tuo atveju, jeigu skolininkas lėšų neturi ar jų yra nepakankamai, antstolis turi teisę areštuoti skolininko lėšas, esančias pas kitus asmenis, arba jo turtines teises, bet neturi teisės per PLAIS pateikti kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai nurodymo nurašyti ne skolininko, o jo prievolės skolininko sąskaitoje esančias lėšas. Nors nurodytoje civilinėje byloje ir buvo sprendžiamas kitas klausimas negu nagrinėjamu atveju, tačiau ši kasacinio teismo nutartis nagrinėjamai bylai svarbi tuo, jog joje dėstomu aiškinimu paneigiami pareiškėjos argumentai, kad išieškojimas iš piniginių lėšų gali būti vykdomas tik per PLAIS. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju antstolis, siekdamas įvykdyti išieškojimą, pagrįstai pateikė skundžiamą patvarkymą pareiškėjai tiesiogiai.
13. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pareiškėjos argumentai, jog antstolis turėjo galimybę pasirinkti kitokius vykdymo veiksmus vykdomajam dokumentui įvykdyti (pvz., pasinaudoti tarptautiniu procesu), nereikia, kad antstolio šiuo atveju pasirinktas būdas – priimtas ginčijamas patvarkymas su jame nurodytais įpareigojimais – yra neteisėtas ir negalimas įvykdyti.
14. Nagrinėjamu atveju antstolis, negalėdamas vykdyti išieškojimo per PLAIS, ginčijamą patvarkymą areštavo tas lėšas, kurios pervedamos skolininkei ar trečiajam asmeniui inicijavus mokėjimo pavedimą, tačiau dar iki lėšų įskaitymo į skolininkės ar trečiojo asmens banko sąskaitą, t. y. iš esmės areštuojamos lėšos „kelyje“. Pažymėtina, kad tiek skolininkės užsienio banko sąskaitoje esančios lėšos, tiek lėšos, kai jau inicijuotas mokėjimo pavedimas iš skolininkės banko sąskaitos į trečiojo asmens banko sąskaitą, iki jų įskaitymo į kliento sąskaitą nuosavybės teise dar priklauso skolininkei, todėl šiuo atveju tai yra skolininkės turtas, kuris tuo metu yra pareiškėjos žinioje, todėl [CPK](#) 688 straipsnio nuostatos taikytinos pagrįstai.
15. Kita vertus, priešinga situacija, kai mokėjimo pavedimas daromas trečiojo asmens (kredito įstaigos kliento) ir skolininkės užsienio banko sąskaita. Šiuo atveju iki lėšų įskaitymo į skolininkės sąskaitą jos nėra skolininkės turtas, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad inicijuotas mokėjimo pavedimas skolininkei, šių lėšų atžvilgiu skolininkė turi reikalavimo teisę (turtinę teisę). Tokiu atveju areštuojant turtines teises turi būti vadovaujamasi [CPK](#) 749 straipsniu. Išanalizavęs [CPK](#) 749 straipsnio, Sprendimų vykdymo instrukcijos 8 punkto nuostatas, atsižvelgdamas į šios situacijos specifiškumą, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad šiuo atveju iki tol, kol lėšos nepalieka kliento sąskaitos ir nėra inicijuojamas mokėjimo pavedimas, iš esmės nėra galimybės sužinoti vykdymo proceso skolininkės prievolės skolininko (t. y. kas ir ar išvis ruošiasi daryti pavedimą skolininkei), o tuo metu, kai lėšos jau yra „kelyje“ iki jų įskaitymo, laiko tarpas, per kurį kredito įstaiga turi atlikti įskaitymą, yra labai trumpas, todėl nebūtų įmanoma operatyviai iki lėšų įskaitymo į skolininkės sąskaitą sužinoti prievolės skolininką. Laiku nespėjus sustabdyti lėšų įskaitymo į skolininkės užsienio banko sąskaitą, įskaitytos lėšos taptų skolininkės turtu, tačiau dėl jurisdikcijos taisyklių išieškojimas nebūtų galimas. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad tokiu atveju kredito įstaiga, kuri lėšų perdavimo ar įskaitymo procese iš esmės yra tarpininkė, pagrįstai sulaikytų tokias lėšas ir jas nukreiptų į antstolio depozitinę sąskaitą. Tai, kad antstolis ginčijamame patvarkyme nenurodė taikantis [CPK](#) 749 straipsnį, nekeičia faktinės situacijos ir savaime nedaro patvarkymo neteisėto.
16. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju pagal ginčijamą patvarkymą išieškojimas yra vykdomas [CPK](#) 749, 688 straipsnių nustatyta tvarka ir toks išieškojimas, pateikiant pareiškėjai tiesiogiai vykdyti patvarkymą, atitinka įstatymo reikalavimus ir yra pagrįstas, atsižvelgiant į situacijos specifiškumą.

17. Apeliacinės instancijos teismas atmetė pareiškėjos argumentus, kad ji turėtų spresti išieškotų lėšų paskirstymo klausimą, nurodęs, jog pareiškėja turi tik įgyvendinti jai nustatytą įpareigojimą areštuotas lėšas pervesti į antstolio depozitinę sąskaitą, o jau gautų lėšų paskirstymo klausimą turės išspręsti pats antstolis. Tai, kad antstolis patvarkyme bendrai nurodė [CPK 754](#) straipsnį, kuriuo vadovaujantis turi būti paskirstomos išieškotos lėšos pagal reikalavinių patenkinimo eilę, savaime nereikia, kad šis įpareigojimas nustatytas pareiškėjai, kuriai įstatymas vykdyti tokios funkcijos nesuteikia teisės. Teismas padarė išvadą, kad jeigu susidarytų tokia situacija, kai išieškotojų skolininkės atžvilgiu būtų keli ir vienos institucijos išieškojimą vykdytų per PLAIS, o antstolis – tiesiogiai pateikdamas patvarkymą, tai nereikštų, kad būtų pažeisti kitų išieškotojų interesai, kadangi bet kuriuo atveju išieškotos lėšos turėtų būti paskirstomos pagal [CPK 754](#) straipsnį.
18. Nors pareiškėja nurodė, jog antstolio patvarkymo vykdymas turimomis techninėmis priemonėmis nėra įmanomas, kad jų įdiegimas reikalauja didelių sąnaudų, tačiau šių aplinkybių nepagrindė jokiais įrodymais ([CPK 178 straipsnis](#)). Šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas neturėjo pagrindo spresti, kad lėšų sulaikymas „kelyje“ ir pervedimas į skolininkės vardu atidarytą sąskaitą AB „Swedbank“ būtų neįmanomas ar reikalaujant didelių papildomų investicijų.
19. Nors nagrinėjamu atveju byloje nekeliamas klausimas dėl įtartinų piniginių operacijų buvimo, tačiau viena iš bankų funkcijų yra vykdyti klientų atliekamų piniginių operacijų stebėseną, nustatius įtartinas operacijas, jas sustabdyti. Taigi, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pareiškėjai ir taip atliekant šiuos veiksmus (operacijų stebėjimo, kontrolės), piniginių lėšų sulaikymas ir pervedimas į nurodytą skolininkės sąskaitą Lietuvoje, pareiškėjai neįrodžius priešingai, nebūtų techniškai neįmanomas ([CPK 185 straipsnis](#)). Vien tai, jog pareiškėjai reikia papildomų pastangų vykdyti teisėtus ir teisingumui įgyvendinti skirtus antstolio įpareigojimus, negali būti aplinkybe, leidžiančia nevykdyti teisėtų antstolio įpareigojimų ir taip sudaryti sąlygas skolininkei galimai išvengti tinkamo vykdomojo dokumento vykdymo, tai iš esmės pažeistų išieškotojo teises vykdymo procese.
20. Kadangi antstolis, kaip valstybės įgaliotas asmuo, turi siekti, kad teismo sprendimas, kuris yra privalomas visiems asmenims, taigi ir pareiškėjai, būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, šiuo atveju ginčijamas patvarkymas laikytinas pagrįsta įsiteisėjusio teismo sprendimo, kurio pagrindu išduotas vykdomasis raštas, vykdymo priemone, siekiant įgyvendinti Antstolių įstatymo 3 straipsnio 1 dalį, [CPK 634](#) straipsnį.
21. Šiuo atveju banko atliekami veiksmai – lėšų sulaikymas – iš esmės tik padėtų įgyvendinti antstoliui jo įstatymo nustatytas teises į prievolės šalį (skolininkę), todėl banko, kaip tarpininko, vykdančio valstybės įgalioto subjekto teisėtus reikalavimus, veiksmai nesukeltų jam neigiamų teisinių pasekmių (pvz., pareigos atlyginti nuostolius). Be to, vadovaujantis [CK](#) nuostatomis, nėra taip, kad bankas neturi teisės, esant įstatyme įtvirtintam pagrindui ir teisėtam įgalioto subjekto reikalavimui, atlikti veiksmus, kurie iš esmės leistų pasiekti kitaip negu įprastai nustatyta įstatyme (pvz., nurašyti lėšas, apriboti disponavimą jomis ([CK 6.922](#) straipsnio 2 dalis, 6.926 straipsnis)).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

22. Pareiškėja kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutartį ir klausimą išspręsti iš esmės – panaikinti antstolio D. Traigio 2019 m. lapkričio 7 d. Patvarkymą dėl lėšų, esančių (būsimų) trečiųjų asmenų žinioje, arešto ir pervedimo į antstolio depozitinę sąskaitą vykdomojoje byloje Nr. 0241/19/01710 ir šiuo patvarkymu pareiškėjai nustatytus įpareigojimus. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 22.1. Bylą nagrinėję teismai nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos panašaus pobūdžio bylose, kuriose suformuluota [CPK 689](#) straipsnio 1 dalies taikymo ir aiškinimo taisyklė, kad jokių išlygų dėl išieškojimo iš piniginių lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos sąskaitoje, kitu negu per PLAIS būdu nenustatyta. Taisyklė dėl tokių išieškojimo veiksmų atlikimo per PLAIS yra absoliuti, o išieškojimo veiksmų vykdymas ne per PLAIS neatitiktų tikslų, kuriems įgyvendinti buvo įtvirtintas teisinis reguliavimas, nustatytas [CPK 689](#) straipsnyje. Teisės aktų nuostatos neįtvirtina jokių išimčių, kai galėtų būti vykdomi išieškojimo veiksmai ne per PLAIS, o vien nepakankamas PLAIS funkcionalumas negali sudaryti prielaidų nepaisyti [CPK](#) nuostatų bei teismų praktikoje suformuluotų reikalavimų. Sukūrus PLAIS ir šiai sistemai perėmus skolų išieškojimo koordinavimo veiklą, tik PLAIS gauna visus duomenis, reikalingus automatiniai lėšų paskirstymui Sprendimų vykdymo instrukcijoje ir [CPK 754](#) straipsnyje nustatyta tvarka.
 - 22.2. Bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino [CPK 689](#) straipsnio 1 dalį. Antstolis, teikdamas patvarkymą, neteisėtai vadovavosi [CPK 689](#) straipsnio 1 dalimi, kuri imperatyviai nurodo, kad nuo 2015 m. rugpjūčio 1 d. antstolis neturi teisės pateikti patvarkymo areštuoti pinigines lėšas tiesiogiai įstaigai, kurioje yra skolininko sąskaita, nes tokį patvarkymą privalo pateikti PLAIS. Antstolis patvarkymą pateikė ne per PLAIS, o tiesiogiai pareiškėjai, nurodydamas išieškojimą vykdyti ne iš skolininkės lėšų, esančių skolininkės sąskaitoje, o iš skolininkės lėšų, kurios pervedamos arba nurašomos į / iš jos sąskaitos, esančios kitoje, PLAIS nedalyvaujančioje finansų įstaigoje. Teisingai taikant [CPK 689](#) straipsnio 1 dalį antstolio patvarkymas dėl išieškojimo iš skolininko piniginių lėšų, kurios pervedamos arba nurašomos į / iš jo sąskaitos finansų įstaigoje esančios sąskaitos, turėtų būti teikiamas minėtai finansų įstaigai Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Ginčijamas patvarkymas, kuris pareiškėjai buvo pateiktas tiesiogiai, pažeidžia [CPK 689](#) straipsnio 2–6 dalyse nustatytus reikalavimus ir teisėtus interesus kitų institucijų ar pareigūnų, turinčių teisę areštuoti ar duoti nurodymus priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas arba nutraukti lėšų išmokėjimą iš skolininko sąskaitos, kurie atitinkamus nurodymus nurašyti pinigines lėšas pateikia per PLAIS.
 - 22.3. Bylą nagrinėję teismai netinkamai išsiaiškino [CPK 688](#) straipsnio 1 dalį. Lėšos, kurias patvarkyme yra prašoma areštuoti, yra ne pareiškėjos, bet kitų jos klientų nuosavybė. Kadangi pareiškėja nėra šių lėšų savininkė, antstolis, norėdamas areštuoti ar kitaip apriboti disponavimą šiomis lėšomis, savo patvarkymą areštuoti ar kitaip apriboti konkrečioje pareiškėjos kliento sąskaitoje esančias lėšas turėtų pateikti taip, kaip nustatyta [CPK 689](#) straipsnio 1 dalyje, t. y. teikdamas nurodymą per PLAIS. Vykdydama mokėjimo nurodymus pareiškėja veikia tik kaip tarpininkė tarp mokėtojo ir lėšų gavėjo, bet jokių būdu netampa pervedamų lėšų turėtoja ar savininke.
 - 22.4. Bylą nagrinėję teismai neįvertino galimų pareiškėjos išlaidų ir antstolio pareigų netinkamo vykdymo. Antstolio pareiga intis visų teisėtų skolos išieškojimo priemonių negali būti suprantama kaip antstolio teisė duoti kitiems asmenims bet kokius privalomus vykdyti nurodymus, ypač jei tokių išieškojimo veiksmų vykdymo teisės aktai nenurodo, jų vykdymas turimomis techninėmis priemonėmis būtų neįmanomas, o techninis tokių priemonių vystymas sudarytų neadekvačiai dideles išlaidas, sukeliant tiesioginių nuostolių tokiu būdu pažeidžiant antstolio patvarkymu įpareigotojo asmens teises ir teisėtus interesus. Neužtikrinus bankų, taip pat ir pareiškėjos, interesus atitinkančio patirtų išlaidų atlyginimo mechanizmo, bankai, įskaitant ir pareiškėją, atsidurtų blogesnėje padėtyje nei išieškojimo veiksmus atliekantis antstolis, būtų pažeisti teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principai. Toks antstolio patvarkymo įgyvendinimo būdas, kai išieškojimas nėra nukreipiamas į banką, kuriame yra skolininko sąskaita, bet antstoliui patogesniu ir pigesniu būdu nukreipiamas visiems kitiems bankams, taip pat ir pareiškėjai, prieštarauja teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams, pažeidžia Antstolių įstatyme nustatytą antstolio prievolę savo veiklą vykdyti nepažeidžiant kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų.
 - 22.5. Bylą nagrinėję teismai neįvertino, kad patvarkymas pažeidžia Mokėjimų įstatymo 46, 49 ir 51 straipsnius. Šios teisės normos patvirtina, kad pinigines lėšas nuo įskaitymo į gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjo sąskaitą tampa gavėjo nuosavybe ir gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjas privalo sudaryti galimybę gavėjui naudotis tomis lėšomis tą pačią darbo dieną. Tai reiškia, kad neegzistuoja galimybė, nurodyta patvarkyme, kai pareiškėjos klientui pervedamos lėšos nuo jų įskaitymo į pareiškėjos sąskaitą (t. y. tapimo „pareiškėjos žinioje esančiomis lėšomis“) nepriklausytų konkrečiam fiziniam ar juridiniam asmeniui, turinčiam sąskaitą pas pareiškėją. Patvarkymu antstolis sukūrė netoleruotiną situaciją, kai įpareigojo pareiškėją atlikti veiksmus, kuriuos turi atlikti PLAIS ir už kurių atlikimą pareiškėjai kyla

civilinė atsakomybė tiems klientams, kuriems skirtos skolininkės pervedamos lėšos.

- 22.6. Pareiškėja neturi galimybės užtikrinti teisingą lėšų paskirstymą pagal [CPK 754](#) straipsnį. Ginčijamas patvarkymas ir techniškai neįgyvendinamas, nepažeidžiant lėšų paskirstymo pagal reikalavimų patenkinimo eilę tvarkos. Pareiškėja neturi informacijos ir nėra niekaip informuota apie kitus skolininkės kreditorius ir jų turimų reikalavimų eilę. Taigi, jeigu pareiškėja būtų priversta vykdyti patvarkymą ir areštuotų savo klientų skolininkei ir skolininkės klientams pervedamas lėšas, tai, neturėdama PLAIS valdomų duomenų, negalėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi [CPK 754](#) straipsnyje nustatyto išieškojimo eiliškumo bei užtikrinti antstolio patvarkymo įvykdymo. Tokiu būdu antstolio interesas užtikrinti išieškojimą pažeistų ne tik bankų, taip pat ir pareiškėjos, pirmiau nurodytus interesus, bet ir kitų vykdymo proceso dalyvių (antstolių bei kreditorių) teises bei teisėtus interesus.
23. Suinteresuoti asmenys UAB „Paysera LT“ ir UAB „Revolut Payments“ prisideda prie kasacinio skundo.
24. Suinteresuotas asmuo antstolis D. Traigys atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jo netenkinti. Atsiliepimas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 24.1. [CPK 585](#) straipsnio 1 dalyje yra nustatyta antstolio reikalavimo privalomumo taisyklė. Ji nurodo, kad antstolio reikalavimai vykdyti sprendimus, pateikti turimą informaciją apie skolininko turtinę padėtį, susipažinti su sprendimams vykdyti būtiniais dokumentais ar susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, privalomi visiems asmenims ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą. Tai reiškia, kad nors pareiškėja nėra vykdymo proceso šalis, tačiau antstolio reikalavimai jai yra privalomi. Antstolis, vadovaudamasis įstatyme įtvirtinta pareiga imtis visų teisėtų priemonių išieškotojo interesams tinkamai apginti, elgėsi tinkamai ir, vykdydamas priverstinį skolos išieškojimą, neviršijo jam teisės aktais suteiktų įgaliojimų.
- 24.2. Šiuo konkrečiu atveju antstolis stengėsi sąžiningai atlikti savo profesines pareigas, siekdamas tinkamai įvykdyti įsiteisėjusius vykdomuosius dokumentus, o nesant galimybės pateikti apribojimų per PLAIS ir siekdamas įvykdyti vykdomąjį dokumentą, antstolis nurodymą kredito įstaigoms pateikė ne per PLAIS, o tiesiogiai. Išieškojimas nukreiptas ne į konkrečiose sąskaitose esančias pinigines lėšas, tačiau suformuluoti nurodymai bankams neatlikti mokėjimų, atitinkančių patvarkyme apibrėžtus kriterijus ir požymius. Taigi patvarkymai tiesiogiai nepatenka į [CPK 689](#) straipsnio taikymo sritį nei pagal subjekto, nei pagal faktinių prielaidų kriterijus ir jiems netaikytinos teisės normos, reglamentuojančios išieškojimo iš piniginių lėšų per PLAIS tvarką bei procedūras.
- 24.3. Antstolis įpareigojo pareiškėją konkrečius požymius atitinkančias mokėjimo operacijas atlikti ne pagal jų davėjų nurodymus, bet pagal skundžiamajame patvarkyme apibrėžtą tvarką. Tokiu būdu pasiekiamas rezultatas, kai specifiniu būdu yra areštuojamos (disponavimo apribojimas) skolininko lėšos, kurios turi būti pervedtos kitiems asmenims, ir skolininko reikalavimo teisės jo prievolių skolininkams ([CPK 749](#), [688](#) straipsniai).
- 24.4. Pareiškėja įpareigota į antstolio depozitinę sąskaitą atlikti tik konkrečias mokėjimo operacijas. Gautų lėšų paskirstymas pagal [CPK](#) nustatytus reikalavimus yra antstolio procesinė pareiga. Šios pareigos vykdymo aplinkybės nėra susijusios su pareiškėjos teisine ir faktine padėtimi. Tai, kad antstolis patvarkyme bendrai nurodė [CPK 754](#) straipsnį, kuriuo vadovaujantis turi būti paskirstomos išieškotos lėšos pagal reikalavimų patenkinimo eilę, savaime nereiškia, kad šis įpareigojimas nustatytas pareiškėjai. Antstolis numatė situaciją, kad pareiškėjai gali būti pateikti keli patvarkymai iš skirtingų antstolių, todėl, siekiant išspręsti klausimą, kurį patvarkymą ar nurodymą vykdyti pirmiausiai, buvo pateikta nuoroda į [CPK 754](#) straipsnį.
- 24.5. Nėra pagrindo daryti išvadą, kad mokėjimo operacijos neatlikimas pagal jį inicijavusio asmens pavedimą galėtų lemti banko civilinę atsakomybę. Jeigu pareiškėja atliktų ginčo pobūdžio veiksmus ir nukreiptų konkrečius mokėjimus į antstolio depozitinę sąskaitą, reikalavimo teisių į lėšas turėtojai pretenzijas turėtų teisę reikšti antstoliui. Pareiškėja veikė tik kaip tarpininkė, vykdydama teisėtus ir privalomus antstolio reikalavimus, be to, iš esmės tik to subjekto (skolininkės) atžvilgiu, kuris pagal privalomai vykdytiną įsiteisėjusį teismo sprendimą ([CPK 18](#) straipsnį) turi prievolę įvykdyti išieškotojo turimą turtinį reikalavimą, t. y. būtų sulaikytos tik lėšos kaip skolininkės turtas ([CPK 688](#) straipsnio pagrindu) ir skolininkės turtinės teisės ([CPK 749](#) straipsnio pagrindu), o ne areštuotas su antstolio vykdomąja byla nesusijusių asmenų – banko klientų – turtas. Taigi šiuo atveju banko atliekami veiksmai – lėšų sulaikymas – iš esmės tik padėtų įgyvendinti antstoliui jo įstatymo nustatytas teises į prievolės šalį (skolininkę), todėl banko, kaip tarpininko, vykdančio valstybės įgaliojimo subjekto teisėtus reikalavimus, veiksmai nesukeltų jam neigiamų teisinių pasekmių (pvz., pareigos atlyginti nuostolius), kuriais jis grindžia savo skundą.
- 24.6. Kasacinio skundo argumentai, susiję su negalėjimu įvykdyti antstolio įpareigojimų dėl techninių kliūčių ar didelių finansinių, žmoniškųjų išteklių, negali būti vertinami kaip teisiskai reikšmingi ginčijant antstolio patvarkymo teisėtumą. Aptariamo pobūdžio priemonių atitiktis įstatymų reikalavimams yra ne kartą konstatuota Vilniaus apygardos teismo praktikoje. Konkuruojant dviem vertybėms – teismo sprendimo privalomumo ir pareiškėjos veiklos laisvės, prioritetas skirtinas pirmajai. Pažymėtina, kad pareiškėja turi pareigą kontroliuoti klientų ir į jų sąskaitas atliekamas mokėjimo operacijas pagal Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo nuostatas. Antstolis nustatyti pavedimai pareiškėjos veikloje nėra neįprasti, o pareiškėja turi turėti technines sąlygas įvykdyti antstolio pavedimus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl išieškojimą iš piniginių lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje sąskaitoje (sąskaitose), reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo

25. Vykdyimo procesą, jo eigą, galimus atlikti vykdymo proceso dalyvių veiksmus reglamentuoja [CPK](#), Sprendimų vykdymo instrukcija ir kiti norminiai teisės aktai ([CPK 1](#) straipsnio 1 dalis, [583](#) straipsnio 1 dalis). Antstolis – tai valstybės įgaliojamas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo funkciją (Antstolių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis, 21 straipsnio 1 dalis). [CPK 634](#) straipsnio 2 dalyje įtvirtinta antstolio pareiga savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Sprendimo vykdymo veiksmus atliekančio antstolio reikalavimai yra privalomi visiems asmenims ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą ([CPK 585](#) straipsnio 1 dalis). Antstoliai, atlikdami savo funkcijas, privalo vadovautis antstolių veiklos teisėtumu, kooperacijos ir demokratiškumo, taip pat civilinio proceso principais; vykdydami vykdomuosius dokumentus, teisėtonis priemonėmis užtikrinti išieškotojo interesų gynybą, nepažeidžiant kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų; vadovautis įstatymais ir kitais teisės aktais (žr. Antstolių įstatymo 3 straipsnio 1, 2 dalis); neviršyti suteiktų įgaliojimų ([CPK 585](#) straipsnio 4 dalis).
26. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad, atsižvelgiant į antstolio specifinę padėtį ir jo vykdomas funkcijas, antstolis, kaip viešosios teisės

subjektas, privalo veikti tik pagal jam suteiktus įgaliojimus (kompetenciją) (lot. *intra vires*), o bet koks *ultra vires* (viršijant įgaliojimus) veikimas vertintinas kaip antstolio veiklos teisėtumo principo pažeidimas. Tai reiškia, kad įstatymai nesuteikia antstoliui didelės diskrecijos savo nuožiūra spręsti vykdymo procese kylančius atitinkamus klausimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-201-611/2019](#) 30 punktą).

27. [CPK 689 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad skolininko lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje (sąskaitose), išieškojimą antstolis vykdo elektroninių ryšių priemonėmis per PLAISCPK, Sprendimų vykdymo instrukcijoje ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka. PagalCPK 689 straipsnio2 dalį antstolis, vykdydamas išieškojimą, elektroninių ryšių priemonėmis per PLAIS pateikia atitinkamai įstaigai nurodymą apriboti disponavimą skolininko pinigėmis lėšomis arba priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas skolai ir vykdymo išlaidoms padengti. Šiame nurodyme turi būti įvardytas disponavimo pinigėmis lėšomis ribojimo ar priverstinio lėšų nurašymo pagrindas, piniginių lėšų, kuriomis disponavimas yra ribojamas ar kurios priverstinai nurašomos, suma ir reikalavimų patenkinimo eilė. Atitinkamos nuostatos dėl antstolio veikimo išieškojimo vykdymo procese naudojantis šia sistema įtvirtintos ir Sprendimų vykdymo instrukcijoje (žr. instrukcijos redakcijos, galiojusios ginčo patvarkymo priėmimo metu, 7¹ punktą; galiojančios redakcijos 14 punktą).
28. PLAIS tikslas – centralizuotai tvarkyti informaciją apie sąskaitų kredito įstaigose apribojimus ir reikalavimus priverstinai nurašyti pinigines lėšas iš šių sąskaitų (PLAIS nuostatų 8punktas). Be kitų, PLAIS uždaviniai yra šie: automatizuoti piniginių lėšų apribojimo, nurašymo procesus (PLAIS nuostatų 9.2punktas); automatizuoti piniginių lėšų apribojimų procesų kontrolę (PLAIS nuostatų 9.3punktas); centralizuotai tvarkyti informaciją apie sąskaitų kredito įstaigose apribojimus ir reikalavimus priverstinai nurašyti pinigines lėšas iš sąskaitų kredito įstaigose (PLAIS nuostatų 9.5 punktą). Viena iš šios sistemos funkcijų – proporcingai paskirstyti iš skolininko išieškomas pinigines lėšas (PLAIS nuostatų 10.4 punktą). Informacinę sistemą naudojantys asmenys – antstoliai ar jų įgalioti asmenys, kredito įstaigų, Valstybinės mokesčių inspekcijos, „Sodros“ ir Muitinės atstovai (PLAIS nuostatų 10.4 punktą).
29. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad ši sistema sukurta ir įdiegta, siekiant užtikrinti centralizuotą ir automatizuotą apribojimų ir nurašymų procesų valdymą, tvarkymą ir kontrolę, taip sudarant sąlygas garantuoti proporcingą visų išieškotojų teisių apsaugą, skolininkui neturint reikiamų finansinių išteklių visiems įsipareigojimams padengti (CPK 754 straipsnio 5 dalis) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-486-690/2017](#) 24 punktą; taip pat žr. 2020 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-62-313/2020](#) 31 punktą).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pažymėta, kad CPK 689 straipsnyje *expressis verbis* (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) neišskiriama atvejų, kuriais egzistuočių pagrindas nukrypti nuo taisyklės, nurodančios, jog išieškojimas iš lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos sąskaitoje (sąskaitose), vykdomas per PLAIS. Tokia išlyga nenustatyta nei Sprendimų vykdymo instrukcijoje, nei PLAIS nuostatuose, nei kituose teisės aktuose, kuriais įgyvendinamos proceso įstatymo normos. Išlygų dėl išieškojimo iš piniginių lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos sąskaitoje, kitu negu per PLAIS būdu nebuvimas, kitaip tariant, taisyklės dėl tokių išieškojimo veiksmų atlikimo per PLAIS absoliutumas paaiškintinas tuo, kad išieškojimo veiksmų vykdymas ne per PLAIS neatitiktų tikslų, kuriems įgyvendinti buvo įtvirtintas teisinis reguliavimas, nustatytas CPK 689 straipsnyje (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-486-690/2017](#) 22, 25 punktus; 2017 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-487-695/2017](#) 24 punktą; 2017 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-488-969/2017](#) 23, 26 punktus; 2017 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-490-690/2017](#) 21, 24 punktus).
31. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad antstolio nurodymas priverstinai nurašyti lėšas, nepriklausomai nuo to, ar skolininkui priklauso visos ar dalis jų, turi būti pateiktas vykdyti ir vykdomas per PLAISAntstolis, kuris pirmiausia *ex officio* (pagal pareigas) privalo užtikrinti efektyvų išieškojimo proceso įgyvendinimą, turi imtis veiksmų, kurių, nesant įdiegtos atitinkamos PLAIS funkcijos pvz., priverstinai nurašyti lėšas, apibrėžtas procentine išraiška ar atitinkama dalimi), reikia nurodymui priverstinai nurašyti pinigines lėšas įstatymo nustatyta tvarka pateikti (minėtos 2017 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-490-690/2017](#) 25, 26 punktai).
32. Plėtodamas šią CPK 689 straipsnio aiškinimo ir taikymo praktiką, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad jei kredito įstaiga vykdo veiklą Lietuvoje, turėdama tam atitinkamą licenciją, tačiau dėl kokių nors priežasčių nesijungia prie PLAIS, būtent jai galėtų būti adresuojamas antstolio patvarkymas ne per PLAIS, o tiesiogiai, nurodant vykdyti išieškojimą kitu būdu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-4-248/2021, 31 punktą).
33. Kasacinio teismo praktikoje, formuojamoje analogiškose nagrinėjamai civilinėse bylose, kai antstolis siekia vykdyti išieškojimą iš skolininko lėšų sąskaitose, esančiose užsienio valstybėje registruotoje kredito įstaigoje, kuri nėra prisijungusi prie PLAIS, ir nėra galimybės tokiai finansų įstaigai tinkamai pateikti patvarkymo per šią sistemą, išaiškinta, kad antstoliui tenka pareiga tinkamai parinkti kitus – Europos Sąjungos ar tarptautinės teisės aktuose įtvirtintus – teisinius instrumentus, atsižvelgiant, be kita ko, į išieškomų sumų kilmę (pvz., įtvirtintus 2010 m. kovo 16 d. Tarybos direktyvoje 2010/24/ES dėl savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su mokesčiais, muitais ir kitomis priemonėmis, vykdomųjų dokumentų vykdymo funkcijai įgyvendinti, ar kt.) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-4-248/2021 32 punktą; 2021 m. kovo 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-27-421/2021 25 punktą).
34. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad antstolis, vykdydamas vykdomąjį raštą dėl išieškojimo iš skolininkės UAB Mažųjų įmonių teisininkų agentūros, skundžiamu 2019 m. lapkričio 7 d. patvarkymu, adresuotu kredito įstaigoms, vadovaudamasis, be kita ko, CPK 689 straipsnio 1 dalimi, areštavo skolininkės lėšas, esančias kredito įstaigų žinioje, kurios: trečiųjų asmenų mokėjimo nurodymais kredito įstaigoms pavedamos pervesti skolininkei į užsienio banko sąskaitą; skolininkės pavedamos kredito įstaigoms pervesti tretiesiems asmenims iš užsienio banko sąskaitos; taip pat nurodė areštuotas lėšas pervesti į antstolio depozitinę sąskaitą. Ginčo patvarkymas pareiškėjai pateiktas ne per PLAIS, o tiesiogiai (raštu).
35. Bylą nagrinėję teismai pirmiau nurodytus antstolio veiksmus pateikiant ginčo patvarkymą pareiškėjai ne per PLAIS pripažino teisėtais. Tokią išvadą teismai motyvavo tuo, kad šiuo atveju nėra techninių galimybių per PLAIS pateikti (ir vykdyti) nurodymus priverstinai nurašyti lėšas, kurios bus pervedamos arba gaunamos į arba atitinkamai iš skolininko sąskaitos prie PLAIS neprisijungusioje užsienio valstybės kredito įstaigoje.
36. Teisėjų kolegija pripažįsta teisškai pagrįstu pareiškėjos kasacinio skundo argumentus dėl netinkamo CPK 689 straipsnio 1 dalies aiškinimo ir taikymo ir konstatuoja, kad ši teismų išvada neatitinka šios nutarties 29–33 punktuose aptartos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Pagal aptartą praktiką, teisės aktų nuostatose neįtvirtinta išimčių, kada išieškojimai iš piniginių lėšų, esančių kredito įstaigose, galėtų būti vykdomi ne per PLAIS, tokių neformuluojama ir teismų praktikoje. Todėl tam tikrų techninių galimybių PLAIS nebuvimas negali sudaryti prielaidų nukrypti nuo taisyklės dėl išieškojimo iš kredito įstaigose esančių piniginių lėšų per PLAIS.

Dėl galimybės antstoliui tiesiogiai teikti nurodymus kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoms, remiantis CPK 688 ar 749 straipsniais

37. Apeliacinės instancijos teismas, be kita ko, konstatavo, kad nagrinėjamo atveju pagal ginčijamą patvarkymą išieškojimas yra vykdomas CPK 749, 688 straipsnių nustatyta tvarka ir toks išieškojimas, pateikiant pareiškėjai tiesiogiai vykdyti patvarkymą, atitinka įstatymo reikalavimus ir yra pagrįstas, atsižvelgiant į situacijos specifiškumą.

38. [CPK 688](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išieškojimas gali būti nukreipiamas į skolininko pinigų sumas ir kitokį turtą, esančius pas kitus asmenis. [CPK 688](#) straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys antstolio reikalavimu privalo per jo nustatytą terminą pranešti, ar pas juos yra skolininko pinigų ir kitokio turto (nurodyto straipsnio 2 dalis). Nustatęs, kad pas kitus asmenis yra skolininko pinigų ir kitokio turto, antstolis juos aprašo ar surašo turto arešto aktą. Tuo atveju, kai yra areštuojamos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigų sąskaitose esančios lėšos ir leidžiama su jomis atlikti tam tikras operacijas, antstolis nurodo konkrečią lėšų sumą, kuri per vieną kalendorinį mėnesį gali būti panaudota operacijoms atlikti (3 dalis). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad šiuo atveju nėra pagrindo vadovautis [CPK 688](#) straipsnio nuostatomis, nes pareiškėja – kredito įstaiga, kuriai adresuotas ginčo patvarkymas, – nelaikytina tinkamu subjektu [CPK 688](#) straipsnio 1 dalies prasme, t. y. kitu asmeniu, pas kurį yra skolininko pinigų suma, į kurią gali būti nukreipiamas išieškojimas. Iš ginčo patvarkymo turinio matyti, kad kitas asmuo [CPK 688](#) straipsnio 1 dalies prasme šiuo atveju nėra aiškus, todėl neatitinka įstatyme nustatytų sąlygų, kurios, be kita ko, negali būti įgyvendinamos, nes nėra konkretaus subjekto, kuriam antstolis gali reikšti pirmiau nurodytus reikalavimus, nustatyti pas konkrečius asmenis esantį turtą ir jį aprašyti ar areštuoti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-4-248/2021 27 punktą; 2021 m. kovo 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-27-421/2021 29 punktą).
39. [CPK 749 straipsnis](#) reglamentuoja išieškojimą iš turtinių teisių. Šioje normoje nustatyta, kad išieškojimas iš turtinių teisių vykdomas antstoliui priėmus patvarkymą areštuoti skolininko turtines teises. Šis patvarkymas prilyginamas turto arešto aktui ([CPK 749 straipsnio](#) 1 dalis). Reikalavimų teisių, susijusių su pinigineis išmokomis, areštas taikomas ir būsimoms išmokoms (nurodyto straipsnio 2 dalis). Šio straipsnio 1 dalyje nurodytame patvarkyme antstolis, be kita ko, nurodo skolininkui, kad šis neturi teisės priimti jokie reikalavimo įvykdymo arba vykdyti turtinę teisę ar ją disponuoti, o prievolės skolininkui nurodo prievolę įvykdyti antstoliui (3 dalis). Nurodytų normų dispozicija suponuoja, kad šiuo atveju išieškojimo iš turtinių teisių institutas negali būti taikomas jau vien dėl to, kad nėra aiškios ne tik skolininko turtinės teisės, bet ir prievolės skolininkas, kuriam antstolis gali duoti privalomus nurodymus.
40. Taigi šiuo atveju antstolio patvarkyme išdėstyti nurodymai nekvalifikuotini nei kaip nurodymas išieškoti iš skolininko lėšų, esančių pas kitus asmenis, nei kaip išieškojimas iš skolininko turtinių teisių. Todėl nėra pagrindo daryti išvados, kad prie PLAIS prisijungusiai kredito įstaigai – pareiškėjai – antstolio nurodymai gali būti teikiami tiesiogiai, vadovaujantis [CPK 688](#) ar [749](#) straipsnių nuostatomis (žr. taip pat Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-4-248/2021](#) 29 punktą; 2021 m. kovo 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-27-421/2021](#) 31 punktą).
41. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip neturintys reikšmės vienodos teismų praktikos formavimui ir skundžiamo teismo procesinio sprendimo teisėtumui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylos procesinės baigties

42. Apibendrinama išdėstyti argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismai, netinkamai aiškindami ir taikydami teisės normas, reglamentuojančias išieškojimą iš piniginių lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje sąskaitoje (sąskaitose), nepagrįstai pripažino teisėtu antstolio tiesiogiai pareiškėjai (PLAIS dalyvaujančiai kredito įstaigai) pateiktą patvarkymą, kuriuo, nesant galimybės PLAIS nedalyvaujančiai užsienio kredito įstaigai, kurioje yra skolininko sąskaita, pateikti nurodymus per šią sistemą, areštavo lėšas, esančias (būsimas), kaip nurodė antstolis, pareiškėjos žinioje, ir nurodė areštuotas lėšas pervesti į antstolio depozitinę sąskaitą. Šioje nutartyje aptartas teisinis reguliavimas suponuoja pareigą antstoliui vykdamas nustatytą pobūdžio išieškojimą teikti Lietuvoje veikiančioms ir PLAIS dalyvaujančioms kredito įstaigoms nurodymus per PLAIS. Antstolio veiksmai teikiant ginčo patvarkymą pareiškėjai ir teikiant jį ne per PLAIS pripažintini neteisėtais, neatitinkančiais teisinio reguliavimo. Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija nusprendžia panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis ir priimti naują sprendimą – panaikinti antstolio 2019 m. lapkričio 7 d. patvarkymą pareiškėjos atžvilgiu ir šiuo patvarkymu pareiškėjai nustatytus įpareigojimus ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktas).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Vilniaus apygardos 2020 m. birželio 18 d. ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. balandžio 10 d. nutartis ir priimti naują sprendimą – panaikinti antstolio Daliaus Traigio 2019 m. lapkričio 7 d. patvarkymą dėl lėšų, esančių (būsimų) trečiųjų asmenų žinioje, arešto ir pervedimo į antstolio depozitinę sąskaitą vykdomojoje byloje Nr. 0241/19/01710 pareiškėjos AB „Swedbank“ atžvilgiu ir šiuo patvarkymu AB „Swedbank“ nustatytus įpareigojimus.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Andžej Maciejewski

Sigita Rudėnaitė

Egidija Tamošiūnienė